

वा० रा०

॥३॥

सर्वथा तस्याः कामपीडया नाशएव प्राप्तइत्याह ॥ श्यामेति ॥ ५० ॥ तदेव विवृणोति ॥ दृढमिति ॥ साध्वी सीता मद्विरहं गता संप्राप्ता वसंतसत्वेऽसत्वेवा सर्वथा वर्तयितुं जीवितुं नालं नसमर्था ॥ ५१ ॥ एवंनिश्चयकारणं परस्परानुरागसाम्यं दर्शयति ॥ मयिभावइति ॥ ५२ ॥ हिमवहोपि पावकप्रतिमोऽत्युष्णइतिविरोधाभासः ॥ ५३ ॥ यं वायुं सीतयासह स्थितिकाले सदा सुखमन्ये इत्यन्वयः ॥ ५४ ॥ तदा सीतासंयोगकाले असौ वायसः पक्षी विहंगः आकाशगः सन्प्रणदितस्तेनच तद्वियोगं सूचितवानित्याशयः ॥ अथ तांविना तद्वियोगावस्थायां पादपगतः प्रहृष्टमभिकूजति तेन तत्संयोगं सूचयतीत्याशयः ॥ तदेव विवृणोति ॥ विहगः सन्प्रतिहारकोऽपहारक

श्यामापद्मपलाशाक्षीमृदुभाषाचमेप्रिया ॥ नूनंवसंतमासाद्यपरित्यक्ष्यतिजीवितं ॥ ५० ॥ दृढंहिहृदयेबुद्धिर्ममसंपरिवर्तते ॥ नालंवर्तयितुंसीतासाध्वीमद्विरहंगता ॥ ५१ ॥ मयिभावोहिर्वैदेत्यास्तत्त्वतोविनिवेशितः ॥ ममापिभावः सीतायांसर्वथाविनिवेशितः ॥ ५२ ॥ एषपुष्पवहोवायुः सुखस्पर्शोहिमावहः ॥ तांविचिंतयतः कांतांपावकप्रतिमोमम ॥ ५३ ॥ सदासुखमहंमन्येयंपुरासहसीतया ॥ मारुतः सविनासीतांशोकसंजननोमम ॥ ५४ ॥ तांविनाथविहंगोसौपक्षीप्रणदितस्तदा ॥ वायसः पादपगतः प्रहृष्टमभिकूजति ॥ ५५ ॥ एषवैतत्रवैदेत्याविहगः प्रतिहारकः ॥ पक्षीमांतुविशालाक्ष्याः समीपमुपनेष्यति ॥ ५६ ॥ पश्यलक्ष्मणसन्नादं वनेमदविवर्धनं ॥ पुष्पिताग्रेषुवृक्षेषुद्विजानामवकूजताम् ॥ ५७ ॥

इत्यर्थः ॥ तु इदानींतु सपक्षी तस्याः समीपं मां नेष्यतीत्यर्थः ॥ कतकस्तु पक्षीप्रणदितस्तथेति विहगः प्रीतिकारकइतिच प्राचीनः पाठः ॥ असौ पक्षी तथातिसुखं यथाभवतितथा विहगः सन्नाकाशगः प्रणदितः नादं कृतवान् अस्य पूर्वमितिशेषः ॥ तत्संयोगकाले इत्यर्थः ॥ अथेदानीं तांविना तद्वियोगकालेऽन्यथेतिशेषः दुःखनादइत्यर्थः ॥ अथ कंचिच्छकुनमाह ॥ पादपगतोवायसः प्रहृष्टं यथा कूजति एषविहगएवंनादविशिष्टोविहगोवायसोयत्रसीता तिष्ठति तत्र तस्याः प्रीतिकारकः अतिपीडाभावसूचकः मांतु मांच तस्याः समीपं तत्समीपगमनद्वारमुपनेष्यति उपस्थापयिष्यतीत्यर्थइत्याह ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ पुनः कामपीडां नाटयति ॥ पश्येति शृण्वित्यर्थः ॥ अवकूजतां शब्दकुर्वतां ॥ ५७ ॥

कि० कां०

॥३॥